

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พลวัตการสร้างและการรับรู้ประวัติศาสตร์เมืองแพร่		
	พ.ศ. 2445-2549		
ผู้เขียน	นายชัยพงษ์ ลำเนียง		
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)		
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศ. สวัสดิ์	อ่องสกุล	ประธานกรรมการ
	รศ. สายชล	สัตยานุรักษ์	กรรมการ
	ผศ.ดร. สุเทพ	สุนทรเกษม	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการสร้างและการรับรู้ประวัติศาสตร์เมืองแพร่ภายใต้บริบท ของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พร้อมกับศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการสร้าง ประวัติศาสตร์เมืองแพร่ การตอบโต้ และการตอบสนองจากคนเมืองแพร่ และคนนอกเมืองแพร่ ซึ่งได้สร้างประวัติศาสตร์เมืองแพร่ชุดต่างๆขึ้นมาใหม่เพื่อตอบโต้การรับรู้ประวัติศาสตร์ชุดเดิมอย่างมีพลวัต

ผลการศึกษาพบว่าเมืองแพร่ถูกรับรู้ในฐานะเมืองขนาดเล็กในยุคแวนแคว้นในราวพุทธศตวรรษที่ 17 ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เมืองแพร่มีปฏิสัมพันธ์กับเมืองรอบข้าง ทั้งในฐานะแวนแคว้นขนาดเล็กด้วยกัน รวมถึงแวนแคว้นขนาดใหญ่ เมืองแพร่ในยุคนี้จึงมีการรับรู้ที่หลากหลาย ทั้งในฐานะเมืองเครือญาติ เมืองพันธมิตร เมืองหน้าด่าน เมืองในเขตอิทธิพล หรือเมืองต่างชาติต่างภาษา “เมืองลาว” ฉะนั้นเมืองแพร่ในการรับรู้ของเมืองรายรอบจึงสัมพันธ์กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองแพร่และเมืองอื่นๆว่าอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่างไร

แต่อย่างไรก็ตามภายหลังกพุทธศตวรรษที่ 20 เมืองขนาดใหญ่ได้ส่งสมอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้เมืองขนาดเล็กๆไม่สามารถดำรงสถานะเมืองอิสระไว้ได้อีกต่อไป โดยเมืองขนาดใหญ่พยายามขยายอิทธิพลเข้าครอบครองทำให้เมืองขนาดเล็กกลายเป็นส่วนหนึ่งของเมืองขนาดใหญ่ ในช่วงเวลานี้ความเป็นอิสระของเมืองแพร่ได้สิ้นสุดลง และเมืองแพร่ก็ถูกรับรู้ในฐานะหัวเมืองของอาณาจักรใหญ่ๆเรื่อยๆ ทั้งล้านนา หงสาวดี อังวะและกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตามเมื่อใดที่เมืองใหญ่รอบข้างอ่อนแอเมืองแพร่ก็กลับมาเป็นเมืองอิสระอีกครั้งหนึ่ง

ประวัติศาสตร์เมืองแพร์ที่รับรู้ในฐานะเมืองขนาดเล็กจึงเป็นเมืองที่ถูกละเลย หลังจากเป็นเมืองประเทศราชของสยาม แต่การก่อ “กบฏ” พ.ศ. 2445 ทำให้การรับรู้ต่อเมืองแพร์เปลี่ยนแปลงไป เมืองแพร์ถูกสร้างและรับรู้ในฐานะ “เมืองกบฏ” โดย “รัฐ” เลือกที่จะให้รับรู้และไม่ให้รับรู้ต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้อย่างรอบคอบ การรับรู้ต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้เป็นการสร้างและการรับรู้จากมุมมองของรัฐ “รัฐ” เลือกที่จะให้รับรู้เหตุการณ์ในครั้งนี้อย่างจำกัด ทั้งอาณาบริเวณของการก่อการ การสร้างให้เงี้ยวเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยละเลยบริบทภายในที่มีความเปลี่ยนแปลงและเป็นปัจจัยที่สำคัญของการก่อการ ในที่นี้จึงได้เสนอปัจจัยภายในเมืองแพร์ที่มีภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความรู้สึกที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมซึ่งเป็นการส่งสมทางประวัติศาสตร์ อันนำมาสู่การก่อการกบฏ

“กบฏเงี้ยวเมืองแพร์” ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2445 ในภายหลังมีการสร้างคำอธิบายเหตุการณ์นี้ อย่างหลากหลาย จากคนกลุ่มต่างๆ เพื่อประโยชน์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน การทำความเข้าใจในการสร้าง และการรับรู้เหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร์จึงเป็นการทำความเข้าใจบริบท และโลกทัศน์ของคนในสังคมในช่วงเวลานั้นๆ

ประวัติศาสตร์เมืองแพร์หลังทศวรรษที่ 2500 นอกจากถูกรับรู้ในฐานะ “เมืองกบฏ” แล้วเมืองแพร์ยังถูกสร้างและรับรู้ในฐานะ “เมืองชายขอบของการพัฒนา” ทำให้เกิดการสร้างการรับรู้เมืองแพร์ ในฐานะเมือง “ตลก” เช่น เมืองแห่ระเบิด เมืองพ่อเลี้ยง หรือเมืองตัดไม้ทำลายป่า นำมาสู่การสร้างชุดความทรงจำใหม่ของคนในเมืองแพร์ ที่ประสบ “วิกฤติอัตลักษณ์” ของการจัดตำแหน่งแห่งที่ในประวัติศาสตร์ นำมาสู่การสร้างประวัติศาสตร์เมืองแพร์ในทศวรรษที่ 2520-2540 ที่มีการผลิตสร้างภายใต้กรอบคิดชาตินิยม ท้องถิ่นนิยม และท้องถิ่นชาตินิยม เพื่อตอบโต้กับการรับรู้ที่ “คนอื่น” สร้าง การสร้างการรับรู้ต่อเมืองแพร์ใหม่จึงถูกเสนอในฐานะ เมืองพระลอ เมืองหม้อห้อม เมืองคนใจงาม หรือเมืองคนจริงใจ รวมถึงการให้คำอธิบายต่อเหตุการณ์กบฏเงี้ยวใหม่ ทั้งในฐานะเจ้าหลวงผู้กักตุน หรือเมืองแพร์มิใช่กบฏ เพื่อจัดตำแหน่งแห่งที่ประวัติศาสตร์เมืองแพร์ใหม่ ภายใต้อาณัติของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ที่กำหนดการสร้างและรับรู้ประวัติศาสตร์

Thesis Title	Dynamics of the Construction and Perception of Phrae History, 1902 - 2006	
Author	Mr. Chaipong Samnieng	
Degree	Master of Arts (History)	
Thesis Advisory Committee	Professor Sarassawadee Ongsakul	Chairperson
	Assoc. Prof. Saichol Sattayanurak	Member
	Asst. Prof. Dr. Suthep Soonthornpasuch	Member

Abstract

This thesis aims to study the construction and perception of Phrae history within the context of state formation in Siam. The construction and perception in question entail their objectives, effects, and subsequently their response as well as their reaction to the official version. They had been formed both by the locals and others.

The thesis reveals the perception of Phrae in the 11th century as a small territorial state. It perceived itself in different guises depending on its interaction with other states. It was a 'kin state', an 'allied state' in relation to other states of the similar size and a 'border state' and 'Laos' (with being foreign connotation) to the larger ones. Phrae therefore did not assume a definite form in itself. Its entity was rather amorphous in the whole picture of the region.

The history since the fourteenth, particularly after the eighteenth century, gave rise to a new situation. Larger states had accumulated more of economic and military strength, and thereby increasingly dominated small ones. The latter could no longer retain their autonomy and became vassals of certain more powerful sovereigns. Phrae was a case in point. It was intermittently perceived as a part of Lanna, Angwa, Pegu and later Bangkok. However, occasionally as the powerful became subsided, the former subservient could claim a higher degree of independence.

Around the 1900s as the subordination of Phrae under centralizing Siam became more pronounced, it was perceived as an insignificant new 'province'. Its image, however, was

abruptly changed as a result of the rebellion in 1902. Phrae was constructed and perceived as ‘rebellious’ by the Bangkok ruling elite. They created some selective perspectives on the basis of their ‘understandings’. This signifies the perception and construction of history per excellence. The rebellion was explained away as an insurgency by the ethnic Ngiew. Other crucial contextual factors, e.g., poverty, state abuse, unfair conscription, were disregarded. The thesis attempts to offer a more rounded factual account to explain the phenomena leading to the rebellion.

The Rebellion of 1902 has been represented in various forms with different versions by different people from different interests and objectives. These representations naturally have gone through the process of construction and perception of historical facts. Regardless of their validity, they in turn reflect the contexts and visions of the historical constructors and perceivers. In other words the represented does not represent ‘reality’ as much as the representer.

From around 1960s onwards Phrae gained different additional images. It is said of ‘mal development’, an ‘underdog province’, a province full of country bumpkins (*‘hae raberd’*, literally ‘festive carriers of bomb object’), a province of the mafias, and of forest destroyers. These constructions and perceptions have pushed Phrae into an ‘identity crisis’. The period of 1977-1997 witnessed a resurgent self-perception. In response to the negative perceptions by others, Phrae underwent a series of construction; it became imbued within the framework of nationalism, localism and national localism. It repositioned itself in the national history under the framework of ‘Amazing Thailand’. Phrae is no longer a rebellious state opposing Siam, but being loyal to her. It perceives itself as the home of ‘*Phra Lor*’, the foremost township of ‘*Maw Hom*’ the province of nice and sincere people, etc. The images of Phrae have been in flux throughout history. The change needs to be understood as the interaction between imposed and self-construction/perception in the context of the integration of Phrae into Siam/Thailand.